

GÖSTERGEBİLİM AÇISINDAN YILAN İMGESİ'NİN ALMANCADA VE
TÜRKÇEDE DEĞERLİLİĞİ
The Symbol Snake, as a rituel Figure in Turkish and German Mythology

*Sedat ŞAHİN

Özet

Bazı hayvan imgeleri bir çok ulusun, topluluğun veya grubun ulusal sembolü olmuştur. Sözkonusu imgeler bir ulusa, topluluğa veya gruba özgü olabildiği gibi, bazıları da evrenselidir. Hem Türkçe’de hem de Almanca’da yılanla ilişkin ritüeller atasözlerine ve deyimlere benzer bir şekilde yansımıştır. Bu durumun tarihsel nedenleri vardır. Sözkonusu nedenleri anlayabilmek ve analiz edebilmek için göstergebilimin parametrelerinden yararlanma zorunluluğu vardır. Farklı coğrafyalarda yaşayan iki farklı kültürün ve dilin yılan kültürüne ilişkin neredeyse aynı değerliliğe sahip olması ilginçtir.

Anahtar Kelimeler: Göstergebilim, Yılan, Davranışçılık

Abstract

The snake is a mythological figure in the cults of all nations and civilisations. For this reason the snake can be considered as one of the universal animal symbols, and continues to exist even today in the social traditions and rituals. Such forms of behaviour can be seen especially among people living in rural areas. Although the Turkish and German societies live in historically very different geographic environments and climat conditions, their behaviour shows resemblances from the semiotic point of view. This phenomenon can be observed both in proverbes and idoms. We will evaluate these models of behaviour according to the theory of C. Morris, any try to clarify how the snake cult is reflected in social behaviour and daily traditions.

Key Words: Semiotik, Snake, Behaviorism

Giriş

Hayvan sembolleri içinde yılan imgesi uygarlıkların, ulusların veya toplumsal grupların bazılarında önemli rol oynamaktadır. Belirgin olarak bir çok ulusun mitolojisinde ve semai dinlerin öykülerinde de temel hayvan figürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla söz konusu imgenin hem Almanca’da hem de Türkçe’de davranış göstergeleri olduğu buna bağlı olarak her iki dilde de atasözlerine ve deyimlere benzer anlamlarda yansıdığını görmekteyiz.

Yılan kültürünün bir toplumda davranış modeli ve dilsel gösterge olarak nasıl yansıdığı konusunu anlamak göstergebilimin tarihsel gelişim sürecini incelemekten mümkün değildir. Gösterge, kavram olarak Antik Çağda ‘Semion’ sözcüğünden

türetilmiş ve “bir şeyin yerine geçen başka şey olarak” (Umberto Eco, 1994, s.37) tanımlanmıştır. Dilbilimin bir alt bilimi olarak kabul edilen göstergebilim klasik ve modern olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Klasik Göstergebilimi Eflatun ve Aristo'nun felsefenin içinde dilin nasıl ortaya çıktığı incelerken sorduğu soruyla başlar. Eflatun'a göre dil düşünceyi ortaya koyan simgelerdir. Bundan dolayı “*Simgeler Dünyası*” (Platon, 1964, s. 126) düşüncenin kendisidir.

Aristo'ya göre göstergeler doğrudan nesne yani gerçekliği göstermektedir. Bundan dolayı Aristo gösterge kavramını “*Düşüncenin İçeriği*” olarak tanımlamıştır. Ona göre gösterge kavramıyla nesnelere arasındaki ilişki dinamik bir ilişkidir. Dolayısıyla zaman içerisinde değişiklik göstermektedir. (bkz. Kıran, 1986, s.29)

Her iki düşünürün çalışmaları Stoacıları etkilemiş ve stoacılar göstergeyi aşağıdaki şekilde tanımlamıştır. “*Gösterge bir şeyin bir parçasını gösteren bir şeydir*” (Kıran 1986, s.29)

Hegel'e göre gösterge mantığın doğal sonucudur. Bir zorunluluktur. Akıl göstergeler aracılığıyla dizgeleşir. Ona göre “*bir şeyi başka bir şekilde gösteren bir araçtır.*” (Lyons, 1975, s.34)

Modern göstergebilim süreci 20.yy. başında üç göstergebilimcinin çalışmalarıyla başlamaktadır. Bunlar Charles Sanders Peirce, Ferdinand de Saussure ve Charles William Morris'tir. Üç göstergebilimcinin çalışmaları mitlerin ve kültlerin nasıl dile yansıdığı konusundaki analizleri oluşturmaktadır.

Peirce'e göre bir gösterge üç birimden oluşur. Göstergenin kendisi olan içerik göstergesi (Index), ikon ve sembol'dür. Index göstergenin somut gerçekliğini yani hacmini ve kütlelerini işaret eder ve göstergenin ikincil yapısını oluşturur. Sembol ise index'in veya ikon'un yapısal dönüşümünü gerçekleştirir. İkon nesneden bağımsız soyut olguları işaret eder ve göstergenin birincil yapısını oluşturur. Ayrıca Peirce'ye göre tüm yapıları yorumlayacak bir de yorumlayıcıya gereksinim vardır (Interpretant). (Bkz. Peirce 1996, s. 52) Doğada var olan bir yılan veya yılanlar yorumlayıcı tarafından yorumlanmasa da o yılan ve yılanlar doğada bir kütleye sahiptir bu index'i oluştururlar. İkon ise varlıkları nesnel olarak değil de soyutlaştırılarak açıklar. Örneğin tüm yılanların en tehlikelisi olan yılan kobra türüdür ve yılanlar içinde özel bir yere sahiptir, sembol ise bir gerçekliğin soyutlaştırılarak anlatılma şeklidir, hayvanat bahçesinde yılanların beslendiği kafesin önünde herhangi bir yılan resmi tehlikeyi işaret eder. Peirce göre tüm bunların gerçekleşmesi için bunları yorumlayacak, algılayacak ve yargı üretecek biri veya birilerine gereksinim vardır.

F. de Saussure ilk defa gösterge kavramından yola çıkarak göstergebiliminin bir bilim dalı olması gerektiğini söyleyen kişidir. Saussure'nin gösterge modeli basit bir yapıdan oluşur. Bir gösterge, gösteren ve gösterilenden oluşur. Nesnel gerçekliği doğada var olan herhangi bir şey gösterilen ve nesnel gerçekliği belirli araçlar kullanarak işaret eden olgu da gösterendir. Burada dikkat edilmesi gereken, bir nesne gösterilirken gösterilenin değerlilik listesinin gösteren tarafından oluşturulmasıdır. Örneğin yılan

kavramı kendisini gösteren dilsel işaretlerden oluşurken gösterilene de anlamsal bir değerlilik yüklenmektedir. Yani biz Y/I/L/A/N dediğimizde bu ses yapısından oluşan kavram aslında doğada var olan tüm yılanları ve onların değerlilik listesini işaret eder. Dolayısıyla nesnel gerçeğin soyutlanarak imge düzeyinde soyut olarak varolması o gösterenin göndergesini oluşturmaktadır.

Göstergebilim'in kurucularından olan C. Sanders Morris bu davranış modellerinin temelini şu şekilde özetlemektedir: *“Herhangi bir nesnenin ve canlı varlığın kendisinden yola çıkılarak bir bireyde veya bireylerde davranış değişikliğine neden oluyorsa bu bir göstergedir.”* (Morris, 1973, s.80) Bu tanımdan yola çıkarak davranış göstergesi, belli bir nesnenin veya nesnelerin ya da bir olgu veya olguların belli kesitinin, belli zaman dilimi içinde, belli bir mekânda, belli bir olgu veya nesne tarafından davranış modeli olarak gösterilmesidir. Göstergeler doğal ve yapay olmak üzere ikiye ayrılır. Göstergeler nicelik ve nitelik bakımından toplumsaldır. Yılanın davranış göstergesi olarak yeniden doğuşu veya ölümsüzlüğü sembolize ettiği niceliksel, gerçekten tüm insanların kafasında bir şeyi işaret ettiği ise nitelikseldir. Dolayısıyla Morris'e göre bireylerin veya toplumun göstergelere tepki verecek durumda olması gerekir (Disposition). Bir başka ifadeyle yolda yürürken karşımıza çıkan yılan, bizde davranış değişikliğine yol açıyorsa o yılan bir göstergedir. Burada mutlak olması gereken model bilinçli veya bilinçsiz davranış değişikliğine yol açmasıdır.

Türk ve Alman Kültüründe Yılana İlişkin Dilsel Gösterge

Göstergebilimin tarihsel gelişimini kısaca açıklamaya çalıştıktan sonra yılan imgesinin dilsel gösterge olarak nasıl karşımıza çıktığını inceleyelim. Hem Türk hem de Alman mitolojisinde yılana ilişkin davranış modelleri vardır. Eski Türk mitolojisinde yılan kültü B. Seyidoğlu'na göre aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

“Şamanist olan Türk boyları arasında da yılanın önemli bir yeri vardır. Yılan Şaman'a yardım eden koruyucu hayvan ruhlarından birisidir. Şaman 'ın gökyüzündeki ve yer altındaki seyahatlerinde ona yardımcı olur. Kutsal güçleri bulunduğu esrarengiz âlemlerde bulunmuş oraları bilen bir hayvandır.” (Seyidoğlu, 1998, s. 87)

Görüleceği üzere yılan kültü, Türklere göre hem fiziksel yaşamın, hem de ezoterik dünyanın ikili sembolüdür. Morris ikili sembolleri birbirine karşıt ama birbirini tamamlayan ikili anlamlar bütünü olarak açıklar.

“Goldi, Dolgan ve Tunguzlara göre doğmadan önce çocukların ruhları küçük kozmik ağacın (Hayat Ağacı'nın) dallarında otururlardı. Şaman gider onları ağaçta bulurdu. Bu ağacın tepesinde kuşlar (kartal) dibinde ise yılan bulunurdu. Hayat ağacı veya kozmik ağaç kâinatın merkezini temsil eder. Ruhların üzerinde bulunduğu bir ağaçtır. Yakutlara göre ilk insan da bu ağaçtan meydana gelmiştir. Bu ağacın dallarının da cennete uzandığına inanılır. Bir insan öldüğü zaman bu ağacın yapraklarından birisi düşermiş.” (Seyidoğlu, 1998, s. 87)

Bu ikili karşıt davranış modeline bir başka anlatıda aşağıda sunulmuştur:

"Onlar da bunun Tanrı buyruğu olduğunu, yılan ile köpeğin Tanrı tarafından yasak dalların altında nöbet tutmakla görevlendirildiğini söylerler. Erlik, bunları duyduktan sonra Törüngey denilen kişiyi bulur." (AÇA, 2005, s. 11)

Göstergebilimde rituelde olumlu ya da olumsuz olarak yansıtılan kavramlar dilsel gösterge olarak atasözünde veya deyimlerde farklı olabilir. Aşağıdaki alıntı buna ilişkindir. Görüleceği üzere yılan kültü Türk ezoterizminde doğum ve ölümle ilgilidir. Yılanın deri değiştirmesi, kendi derisini belirli aralıklara yenilemesi doğumu ve ölümü sembolize etmektedir. Buna bağlı olarak ölümsüzlüğün kültürüdür. *'Mitolojilerde esrarengiz bir güce sahip görünen yılan sonsuzluk, ölümsüzlük, yeniden canlanma ve korku sembolü olarak görülmektedir.'* (Seyidoğlu, 1998, s. 88). Bu nedenle yılanların hiç ölmediği düşünülmektedir.

Türk kültüründe yılan kültü yaşanan coğrafyanın belirgin özelliklerini yansıttığı gibi, iklim değişikliği veya felaketleri de işaret etmektedir. Dolayısıyla olumsuz anlama gelen yılan kavramıyla olumlu anlama gelen davranış modelleri bir çelişki olarak görülemeyeceği gibi, karşıt kavramların burada birbirini tamamlayan, bütünleyen veya ayrıntılı bilgi sunan yapı olarak görülmesi yerinde olur. Aşağıdaki örnekler ele alındığında bu karşıt bütünlemelerin hem davranış modelinde, hem de dil göstergelerinde söz konusu yapının parçalarının anlaşılması mümkündür:

Hıdrellez günü ateş üstünden atlayan yılan görmez, onu yılan sokmaz, hıdrellez dikiş dikilmez, eğer dikiş dikilirse, dikiş dikenin o yıl çok yılan göreceğine inanılır.
Rüyada yılan gören, düşmanından kötülük görür.
Yılan, yıldız görmeden ölmez.
Sıtmalı bir hastanın burnuna yılan kabuğu ile tütsü yapılır.
Yılanın ayağını gören cennetlik olur.
Yılan kabuğu nazara iyi gelir.
Yılan görmek uğur getirir.
Yağmur yağması için bir yılan öldürüp ağaca asmak gerekir.
Sevilmeyen insanların kapı eşiğine yılanın derisi bırakılır ve sevilmeyen kişi o derinin üzerinden yedi defa geçerse deriyi atan kişinin dileği olur.
Yakın zamanda birisi öldüğünde ruh onun gövdesine girermiş o nedenle bir yakınının yılan öldürülmesi gerekir.
Dedikodu yapan kişilere yılanın çatalı dilinden dolayı yılan dilli denir.
Yılan kırkan deyimi aşırı cimri kişilere denir.
Kırsal bölgelerde yılanın küçük ve büyük baş hayvanın sütünü içtiği bilinir. Yılan o hayvanları sahiplenmiştir.
Hamile kadın ve kocası yılan öldürmez, öldürürse çocuk sakat olur.
Yağmur yağmadığı zamanlarda ölü yılan yakıldığında yağmurun yağması sağlanır.
Hamile birisi bu dönemde yılanı bakarsa doğacak çocuk çirkin olur.

Yılan öldürülüp bir de ölüsü suya atılırsa ve yılan su akıntısına sürüklenirse o yıl sürekli sel olur.

Arife gününde eve asla kesilmiş odun getirilmezmiş, çünkü odunla birlikte yılan da gelir. (bkz. ARTUN, S.7-8)

Örneğin yılanın zehrinin etkisini yok etmek veya yılan, akrep gibi hayvanların sokmasını engellemek için yapılan ve okunan arpağlar vardır. Bu arpağlar sonucu yılanın veya akrebin sokmadığı inancı Anadolu'da bugün bile yaygındır. (Karakurt, S.35)

Evin koruyucu ruhu. Her ev için farklı bir iyi vardır. Bazen bir yılan olarak betimlenir. Evde görülen yılanın bereket getireceğine inanılır. Onu öldürmeden dışarı çıkarmak gerekir. Böylece o da kimseye zarar vermemiş olur. Aksi takdirde evin bereketi kaçar. (Karakurt, S.91)

Ekili tarlaları korur. Tarla İyesi adlı başka bir iye de benzer niteliklere sahiptir. Her yıl hasattan önce kurban verilir. Toprağın her karışında yaşar. Yılan kılığında toprağı korur. (Karakurt, S.239)

Yukarıda yılanla ilişkin Anadolu'nun bazı yörelerinde anlatılan geleneksel davranış modeli ele alınmıştır. Her ne kadar yukarıdaki davranış modellerinde yılan olumlu olarak davranışa yansımış olsa da Türk atasözlerinde ve deyimlerde yılan kavramı genelde olumsuz anlamda kullanılmıştır. C. Morris'in karşıt anlamların davranışa dönüşmesi olarak tanımladığı bu durum atasözlerinde ve deyimlerde çok belirgindir.

Kötü söz adamı dininden, tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.

Ağusuz yılan olmaz.

Yılanın başı küçükken ezilmeli.

Uyuyan yılanın kuyruğuna basma (basılmaz).

Yılan yumuşak diye el sürme.

Uyuyan yılanın kuyruğuna basılmaz.

Yılan yıldız görmeyince ölmez.

Yılanın sevmediği ot burnunun dibinde bitirmiş.

El eliyle yılan tutulur.

Yılan adamın topuğunu gözler, adam yılanın başını.

Nisan yağmuru balığın ağzına düşer, inci olur, yılanın ağzına düşer zehir olur.

Talihsiz hacıyı deve üstünde yılan sokar.

Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.

Yılan ne kadar eğri gitse deliğe doğru girer.

Sevda geçer yılan olur, sonra sokar yılan olur.

Yılan çıktığı yere girer.

Yılanın ısıracağı kedi, ip görse yılan sanıp kaçar.

Denize düşen yılan sarılır.

Her deliğe elini sokma, ya yılan çıkar ya çıyan.

Yılan kendi eğrisini görmez, deveye boynun eğri der.

Yılan bile toprağı tarta tarta yer.

Sarımsak yiyenin veya yanında sarımsak olanın yanına yılan gelmez.

Zirvelerde kartallar da bulunur, yılanlar da.

Koynumuzda yılan beslemişiz.
Yılan sokan uyumuş, aç kalan uyumamış.
Yılan uyur düşman uyumaz.
Derisini değiştirmeyi bilmeyen yılan ölür.
Sevap istersen öldür yılanı, cennet istersen incitme canı.
Ana yılan sözü, sözü yalan, kara çiçek, sözü gerçek.
Yüzme bilene yılan sarılmaz.
Yılanla yatağa girilmez.
Nankör bir evlada sahip olmak, yılan dışından daha acı verir.
Yılan kışın bir şey bulamayınca kum yalayarak yaşamaya çalışmış.
Halk yerden yılanın süründüğünü fark eder.
Herkes, kendisine göre yılan zannettiğini helak etmeye kalkarsa, anarşiden geçilmez.
Yılan zehir akıtıp, insanı candan eder, Ama kötü arkadaş, can ve imandan.
Dünya yılan gibidir, cildi yumuşak fakat zehri öldürücüdür.
El eliyle yılan tutmak.
El eliyle yılan tut, onu da yalan tut.
Yılan kovalarsa yola; deve kovalarsa yokuşa kaç.
Venedik'ten tiryak (panzehir) gelinceye kadar, Mısır'da adamı yılan helak eder.
Acı dil yılanı deliğine kaçırır.
Yılana yumuşak diye el sunma.

(Hengimen, 2007, s. 543)

Hocanın yemeği, yılanın ayağı görülmezmiş.
Yılanın başı ağrıyınca yolun ortasına çıkarmış.
Yılan hikâyesi olmak .

(Yurtbaşı, 2000, S.323)

Görüleceği üzere Türk ezoterizminde yılan olumlu bir kült olarak algılansa da davranış modellerimizden olan Türkçenin dil içi göstergelerinde yılan kavramı olumsuzdur. Benzer bir durum Alman mitolojisi içinde söz konusudur. Bu benzerliğin Kavimler Göçü sırasında iki kültürün birbirini oldukça yoğun etkilemesi sonucu oluştuğu ifade edilmektedir. (bkz. Hermann, 1996, s.91) Her iki kültür hayvan figürleri konusunda birbirini etkilediği gibi, söz konusu hayvan figürlerinin anlam açısından da benzer olmasına neden olmuştur.

Alman coğrafyasında yaşayan yılan türü dört tanedir, (bkz. Hermann, 1996, s.31-37) Ringelalter, Kreuzotter, Komnalter ve Alpenklaper. Dolayısıyla bu kadar az yılan türü bulunan bir coğrafyanın yılan kültürüyle ilgili olarak yoğun davranış göstergeleri üretebilmesi söz konusu değildir. Paul Hermann'a göre Almanların yılan kültürünü geleneksel ritüellerinde sıkça kullanmasını sağlayan etmen Kavimler Göçüdür. Bu göçün sonucunda Orta Asya kültürüyle yoğun etkileşime giren Alman boyları, bu etkileşim yoluyla yılan kültürüne ilişkin davranış modellerini kısmen kabul etmiştir. (Bkz. Hermann, 1996, s. 91) Bunun sonucunda bu etkileşimden dolayı yeni davranış ve dil göstergeleri ortaya çıkmıştır.

Alman mitolojisinde ve buna bağlı oluşan geleneklerin içerisinde yılan kültü başrollerden birini oynamaktadır. İnsan ruhunun yılanda vücuda gelmesini sağlayan ve yaşlanmayı ve ölümü bilmeyen ruhlar dünyası insanın yazgısını da belirler. Yılanın deri değiştirmesi yaşlanmamanın ve ölümsüzlüğün bir sembolüdür. Bu yetenek yılan mitolojik güçler tarafından bahsedilmiştir.

Buna ilişkin örnekler aşağıdadır:

Mezarlıkların yanında bir kovuğa yuva kurması, karanlıklar dünyasında bulunan ölü ruhları korumaktadır. (bkz Paul Hermann, 1996, s.33)

Alman boylarında bir bebek dünyaya geldiğinde o bebeğin ruhu ve bedeni yılan tarafından vaftiz edilene kadar korunmaktadır. Dolayısıyla Almanlarda doğum öncesi ve sonrası yılan görmek uğur getirir. Buna bağlı olarak bir bebek doğduğunda aileden birisi mutlaka yılan görmek için kırlarda veya ormanda gezinir (bkz. Hermann, 1996, s. 33). Bu gelenek 13. yy. tüm Alman boylarına yerleşmiştir. Bugün Almanların köy çiftliklerinde bu gelenek hala yaşamaktadır.

Almanya'nın güneyindeki bölgelerde yılan ruhun ve mezarın koruyucusudur. (bkz. Hermann, 1996, s.34)

Yılan görmek ruh halinin huzurunu temsil etmektedir. Hayatının sonuna kadar huzur bulmak isteyen kişi yılan gördüğünde bu huzuru bulmuş olur. Bu gelenek hala Almanya'nın özellikle Alplere yakın yerleşim yerlerinde oturan insanlar tarafından yaşatılır.

Bu bölgelerde yaşayan insanlar rüyalarında yılan gördüklerinde o yılın bereketli geçeceğine ve zengin olacaklarına inanırlar. Özellikle Alp engereğini görmek bu anlamda büyük önem kazanmaktadır.

Ağzı açık olarak uyuyan bir çocuğun ağzına fare girmemesi için yılan görmesi gerekmektedir. Bu gelenekte hala özellikle İsviçre de yaşatılmaktadır. (bkz. Hermann, 1996, s.37)

Alman geleneklerine göre bir insanın üzerinde lanet olduğu düşünülürse o insanın o laneti yılanla dönüştürmesi gerekmektedir. (bkz. Hermann, 1996, s.35)

Langobardlarda savaş öncesi sarı yılan görmek savaşın zaferle sonuçlanacağı anlamına gelirmiş. (bkz. Hermann, 1996, s. 120)

Bazı Alman inanışında yılan sokmasının iyileştirici etkisi olduğu düşünülür. O nedenle hasta, yılan tarafından ısırılırdı. (bkz. Hermann, 1996, s.72)

Alman inanışına göre genelde kâbuslarda yılan görülür. Görünen yılan insana dönüşür. İnsana dönüşen yılan bir hazinenin veya servetin işaretidir. (bkz. Hermann, 1996, s.88)

Yılan öldürmek uğursuzluk getirir. Çünkü yılan evin koruyucu ruhudur. (bkz. Hermann, 1996, s.33)

Bazı Alman inanişına göre ölümler evin eşiğinin altına gömülürdü ve ölü, yılan tarafından beklenirdi. Ölü ruhların en sevdiği yer evlerin giriş kapısındaki yerin altıydı. Ölümler gündüz bu yerin altında sığınaklarında bulunurdu.

Yılan Alman geleneğinde evlerin altında yaşaması istenilen bir şeydir. (bkz. Hermann, 1996, s.33)

Almanya'da evlerin eşiği kapatılmaz çünkü yılanların rahatlıkla bir kovuk bulması gerekir. (bkz. Hermann, 1996, s.33)

Almanlara göre yılan mezar hazinelerinin koruyucusudur. Bu olayın yansıması Alman krallıklarında da görülür. Yılan aynı zamanda Alman krallarının tacının koruyucusudur. (bkz. Hermann, 1996, s.34)

Yılanın bir başka görevi de mezardaki ruhu korumaktır. (bkz. Hermann, 1996, s.34)

Alman Şatolarında 'soğuk öpücük' olarak adlandırılan ritüel yılanla ilgilidir. (bkz. Hermann, 1996, s.34)

Yılan kültürünün dilsel göstergelere yansıması ise şu şekildedir:

Wie ein Kaninchen vor der Schlange stehen (Yılanın önünde tavşan gibi durmak)
Kleine Schlangen müssen im Verborgenen wachsen (Küçük yılanlar gizli yerde büyümeli)
Die Schlange hat ihren schlechten Ruf schon (Yılanın namı baştan kötüdür)
Er/sie ist eine falsche Schlange (O kötü yilandır)
Wer einmal von einer Schlange gebissen wurde, hat Angst vor jedem Stückchen Schnur.
(Kim yılan tarafından ısırılmışsa o ipten korkar)
Eine Schlange am Busen nähren (Yılanı koynunda beslemek)
Wie eine Schlange (Yılan gibi)
Und wer eine Mauer einreißt, den kann eine Schlange beißen. (Duvarı yıkanı yılan ısırır)
Zeitweise bildet sich eine geduldige Schlange vor dem Tisch mit dem Schweizer
(İsviçreliyle bir yılan aynı masaya oturmaz)
Wie die Schlangen haben Sie scharfe Zungen (Yılan gibi dile sahip olmak)
Das Kind einer Schlange ist (ebensfalls) eine Schlange (Yılanın küçüğü küçükte olsa yine yilandır)
Die Schlange wird sich in den Schwanz beißen. (Yılan kendini kuyruğundan ısırır)
Eine Schlange tötet eine Maus, damit sie nicht verhungert (Bir yılan aç kalmamak için fare yer)
Wer an den Wolf glaubt, wird zur Schlange (Kim kurda inanırsa yılan olur)
Ist die Blume noch so schön, 's kann eine Schlange darunter gehn (Çiçek çok güzel de olsa, altından yine yılan geçer)
Es lauert eine Schlange im Gras (Çimenlerde yılan saklanır)

Tod bringende Schlange hätscheln und venvöhnen (Ölüm getiren yılan şımartılmaz)
Falsch wie eine Schlange (Yılan gibi kötü olmak)
Das Gift der Schlange ist immer noch besser als die Eifersucht der Frau. (Bir kadının kıskançlığından yılanın sokması daha iyidir.)
Blick der Kröte kann keine Schlange töten, (Kara kurbağasının bakışı yılan öldürmez)
Mit gespaltener Zunge sprechen (Çatallı dille konuşmak)
Glatt wie eine Schlange sein (Yılan gibi kaygan olmak)
Sich wie eine Schlange winden (Yılan gibi kaçmak)
Giftig wie eine Schlange sein (Yılan gibi zehirli olmak)

Sonuç

Görüleceği üzere yılan kültü ritüellerde olumlu anlamlar içerse de, Türk ve Alman atasözlerinde ve deyimlerde örneklerimizden de anlaşıldığı üzere olumsuz anlama gelmektedir. O halde dilsel göstergelerin davranışlarımızı bu çerçevede doğrudan etkilediğini söylemek her zaman doğru değildir. Çünkü her iki kültürün yılan kültüründe de mitolojik figürlerin dile yansımaları farklı olmaktadır.

Yüzyıllar önce gerçekleşen tarihsel olaylar ve olgular bugün ezoterik kültürlerin farklı biçimini karşımıza çıkarır, mit olarak sembolleşen bazı canlı varlıklar gerçekliğin sembolize edilerek gizli kodlanmış biçimidir ve yılan kültü bu anlamda hayvanlar içinde başrol figürlerden birisidir. Bu gizli kodlar ancak dil aracılığıyla çözülür. Bu nedenle dilsel göstergelerin içerik soyutlaması kültürlerin mitlerinde araştırılması gereken temel nitelermelerdir. Bu nitelermeleri belirgin olarak atasözlerinde ve deyimlerde görmekteyiz.

Kaynakça

- Aça, Mehmet (2005). Fikret Türkmen Armağanı, Kanyılmaz Matbası, İzmir.
- Eco, Umberto (1994). Einführung in die Semiotik, Wilchem Fink Verlag, München.
- Hengirmen, Mehmet (2007). Atasözleri Sözlüğü, Engin Yayınevi, Anlara.
- Hermann, Paul (1996). Deutsche Mitologie, Atv Verlag, Berlin.
- Kıran, Zeynel (1986). Dilbilim Akımları, Yabancı Diller Kitap ve Yayınevi, Ankara.
- Lyons, John (1975). Einführung in die Moderne Linguistik, C.H. Beck Verlag, München.
- Morris, Charles W. (1973). Zeichen, Sprache und Verhalten, Pädagogischer Verlag Schwann, Düsseldorf.
- Peirce, Charles S (1996): Phänomen und Logik des Zeichen, Suhrkamp Verlag, Frankfurt.
- Platon, (1964). Kraytlos, rororo, Rowohlts Klassiker, Germany.
- Seyidoğlu, Bilge (1998). Folkloristik Dergisi, Prof.Dr. Dursun Yıldırım Armağanı, Ankara.
- Yurtbaşı, Metin; (2000). Türkische Redewendung, Kültür Bakanlığı, İstanbul.
- http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/erman_artun_turk_halk_kulturunde_hidrellez.pdf
- [http://www.turuz.info/Sozluk/0418-Turk%20Soylence%20Sozluyu-Achiqlamali%20Ansiklopedik%20Mitoloji%20Sozlugu%20\(Deniz%20Karakurt\)\(%20Turkiye-2011\).pdf](http://www.turuz.info/Sozluk/0418-Turk%20Soylence%20Sozluyu-Achiqlamali%20Ansiklopedik%20Mitoloji%20Sozlugu%20(Deniz%20Karakurt)(%20Turkiye-2011).pdf)